

katere bi se goveda nerada poprijela, dobro sporabijo. Na planinskih pašnikih dobijo posebno mladi konji obilo dobre hrane in pri tem se vadijo v prostem letaje in skakaje telesne gibčnosti, ki je ena glavnih lastnosti dobrega konja.

Dandanes se izreja dvojno konjsko pleme, in sicer Noriško in neko težko pleme iz kobilarij (Gestütschlag).

Noriški konj Koroški je navadno bolj lahek in hitreji od Pincgavskega in kaj spreten za težko vožnjo kakor tudi za poljedelstvo, oranje itd. Za hribovske kraje pač ni boljšega konja od Noriškega, ki, že v mladosti odgojen v mrzlih planinah, je jako trdne postave, čvrst. Noriški konj hitro doraste in dozori, zato se že 2 leti stari konji morejo brez škode vpregati, 3 leta stare kobile pa ubrejiti. Najboljši Noriški konji se nahajajo v Dravski, Labodski in tudi v Belanski dolini. Ker so ti konji jako utrjenega života in čvrstega zdravja, zato so jako čislani in imajo kupca dovolj; zato se pa sedaj tudi to pleme najraje redi po vseh Koroških dolinah, kjer so sploh krajne razmere primerne za konje-rejo. Koliko Nemci, posebno Bavarci cenijo to pleme, nam kaže pač to, da se vsako jesen na stotine mladih žebet pokupi in na Bavarsko odpelje, in da se plačujejo mlada 1—2letna žebeta po 150 do 300 gold. Triletni lepi žrebci se pogostoma prodajajo vladi za 1200 in še več gold., dobre kobile pa se ne dobé spod 400 gold. Niso li to lepi denarci? — Največi trg za konje Noriškega plemena je na zgornjem Koroškem v Požarnici (Pussarnitz) v pondeljek po cvetni nedelji in na sv. Mihela dan.

Drugo tako imenovano kobilarijsko pleme se odgojuje v Celovski okolici, v Velikovcu, Rožni dolini. To pleme se je odgojilo iz nekdanjega domačega plemena Noriške krvi, katero se je požlahnilo z žrebci Španjskega in Angleškega plemena. Ti konji so krepki, 15½ do 16 pesti visoki in kaj lepi ter spretni za kočije. Največi trg za to konjsko pleme je v Št. Vidu na sv. Mihela dan.

Tudi v reji ovác Koroška dežela ni zaostala; ona slovi že po svojih Trbiških in Jezerskih ovcah, katere se tudi za požlahnjevanje ovác na Kranjskem rabijo. Posebno Jezerska ovca je sloveča zaradi svoje velikosti in ker se rada opita; nog je visokih, vratu dolgega, glavo ima primeroma veliko, težko z visečimi ušesi. Vsakako je to pleme izvirnik iz Bergamaške ovce (Bergamo na Laškem). Tej sorodna in blizu enaka je Ukviška ovca, ki je kaj rodovitna ter v letu navadno dvakrat mlade ima; tudi je kaj čvrsta in utrjena ter za vsako še tako mrzlo pokrajino sposobna. Družba kmetijska Kranjska posebno rada Ukviško pleme nakupuje ter ga razdeluje s pridom po deželi.*)

Razstavili so najlepše ovce: Edvard Pichler v gornjem Dravbergu (Oberdrauburg), Ivan Rud v Mlinški vasi (Mühldorf) in Peter Stuler na Jezeru (Seeland).

Razstavljeni prešiči pa so me zopet vtrdili v svojem prepričanju, da čista kri Angleškega svinjskega plemena ni prava za naše razmere, ampak mešana kri naših domačih svinj z Angleškimi mrjasci. Angleško svinjsko, posebno Sufolško pleme je jako občutljivo in razvajeno, — bolj utrjeno je Berkshirsko pleme — in naši mrzli kraji, kjer se prešiči res še prav v „svinjskih hlevih“ redé, pač niso priležni za preobčutljivega Angleškega Sufolkca.

Tudi mlekarski izdelki bili so čedni in za ogled mikavni, posebno surovo maslo (puter). Pozabiti

pa tudi ne smem razstavljenih suknenih izdelkov, ki so bili napravljeni iz domače volne. Blagó je bilo lepo in trdno, in kakor želim, da bi moja draga domovina Kranjska se ravnala po zgledu sosednih Koroških živinorejcev ter če tudi še le v 10 letih, pa vendar takrat tako znamenito in častitljivo razstavo živine Kranjske napravila, tako bi tudi želel, da bi moji rojaki po kmetih ohranili še staro šego in napravljali si pozimi na domačih sukno-tkalnih strojih domačo robo za obleko, katere jih bo malo stala, pa dobro grela ter dolgo trpela, ne pa kakor žalibog sedaj navadno rabljena štacunska roba, na videz fina roba, ki pa nič ne trpi, veliko pa stane. Ali ne bi bilo nekoliko tudi v tem iskati vzrokov, zakaj da zmirom težje izhaja naš kmečki stan? S tem, da naši kmetje čedalje bolj dajejo slovó lepi stari svoji noši, nakopali so si na glavo tudi marsikaj potrebščin, za katere stari naši očetje niso še vedeli. Ni tedaj s tem vse opravljeno, da mrmrajo o slabih časih, ampak treba tudi premisljevati, od kod težnje in kako jim v okom priti? Naj mi ne vzemó v zlo dragi moji rojaki teh opazek, al stvar je velike pomenljivosti in vredna, da se včasih kaka besedica spregovori, predno popolnoma zgine naša stara častitljiva obleka iz dežele. Fr. P...è.

Tri glavna vodila, kako naj gospodar ravna s hlevskim gnojem.

(Konec.)

Po vsem tem imamo sedaj prevdariti, kako ravnati z gnojem v hlevu in kako na gnojnišči, in ali je bolje, v hlevu ga pušati dolgo ali ga kmalu prenašati na gnojnišče.

Oboje ima svoje dobro, pa oboje tudi svoje slabo. Navada je, da se v ovčjih hlevih gnoj dalje časa pušča, tajiti pa se ne more, da je tudi dobro goveji gnoj dalje pustiti v hlevih, če so ti za to pripravi, namreč da so hlevi prostorni in visoki, v katerih se goveda sem ter tje sprehajati morejo; se ve da taki hlevi morajo pa tudi korita in jasli tako narejene imeti, da se po visokosti gnojnega kupa dajo više ali niže postaviti.

Da je dobro gnoj puščati dalje časa v hlevu, zato govorijo sledeči dobički: gnoj se enakomerno premeša, se scavnice bolj navzame in se bolje razkroji; vre in gujije pa bolj počasi zato, ker živina gnoj trdo potepá; zato razkrojeni deli ne morejo iz gnoja tako lahko ubežati, ker je površina močno stlačena; tudi je gnoj v hlevu obvarovan, da ga solnce ne pripeka in dež ne spira; večji kupi gnoja v hlevu tudi večjo gorkoto delajo; stroški so manjši, če se gnoj bolj poredkoma iz hleva na gnojnišče vozi.

To so pač razlogi, kateri zagovarjajo puščanje gnoja v hlevu. Če ima gospodar obilo stelje, se hlev more imenovati najbolje gnojnišče.

Napaka nakopičevanja gnoja v hlevu je pa gotovo ta, da je zrak v takem hlevu slab zavoljo amonijaka in ogeljne kisline, katere puhtita iz gnoja, kedar vre.

Škoda slabega in zdravju nevarnega zraka se pa dá s tem odvrniti, če se hlev tako napravi, da se dobro prezračiti dá, ali pa potrese s stvarmi, ki zadržujejo lahko ubežni ogeljno-kisli amonijak v gnoju.

Tako ravnanje z gnojem se posebno priporoča v konjskih in ovčjih hlevih. Doseže se pa to, če se gnoj potrese z ilovico, peskom, drobno šoto, gipsom itd.

Če zdaj vse to prevdarimo, kar smo o daljšem puščanju gnoja v hlevih rekli, pridemo do tega, da le takrat se more to priporočati, če 1) je hlev prostoren in tako narejen, da se žleb in jasli dado po večem kupu

*) Preč. gosp. župnik Skarbina v Ukvicah kaj vljudno podpira družbo kmetijsko o tem nakupovanju. Vred.

gnoja izviševati; 2) če se more za prezračenje bleva skrbeti in 3) če gospodar ima obilo stelje.

Za hišne potrebe kaj.

* *Otemnele šipe na oknih se dadó zopet svetle narediti, če se večkrat s frišnimi koprivami drgnejo.*

Letni zbor

Kranjsko-primorskega gozdarskega društva.

Za letošnje zborovanje tega društva je izbran Bled (na Mlinu). Prva dva dneva, to je, 15. in 16. dan tega meseca sta odločena za mnogotere ekskurzije, 17. dan oktobra pa za obravnave 7 različnih predmetov po določenem programu, v katerem se nahajajo vprašanja: kakošne skušnje imamo na Kranjskem in Primorskem o cenitvi bukovega lesa in kako bi se dal morebiti bolje ceniti? — Kako bi se dal sedanjí način trebežnega poseka gozdov na Kranjskem in Primorskem vrediti itd.? Določilo se bo tudi, kje ima prihodnje leto društva letni zbor biti.

Šolske stvari.

„Vdovsko učiteljsko društvo“ — „slovensko učiteljsko društvo“ in pa „narodna šola“ na Kranjskem.

(Konec.)

Ker nekaterim bralcem „Novic“ namen društva „narodna šola“ morebiti ni do dobrega znan, naj jim povemo, da ima ono društvo nekako enakost z našo velečenjeno „Mohorjevo družbo“, se vé, da le na drugem polji. Enako marljivi čebelici nabira tudi ono od udov društva in od dobrotnikov denarne doneske, nakupuje na debelo razno šolsko blago, na priliko, šolske knjige, papir, peresa, svinčnike, črtalnike, lepopisne, pravopisne in risanske zvezke (teke), računske stroje, fizikalna učila, bralne skrinjice itd., ter jih razdeljuje slovenskim šolam za revne otroke. Sklep računa „Narodne šole“, ki se je tudi tiskan nazočim gospodom razdal (priobčil ga je tudi 19. list „Uč. Tovarša“), kaže od 28. septembra 1876. do 27. septembra 1877. l. prihodkov 676 gold. 78 kr., stroškov pa 517 gold. 18 kr. Kot največega dobrotnika tega društva v preteklem letu moreta se imenovati: „narodno predavanje v Ljubljanski čitalnici“, kar je društvu dalo dohodkov 142 gld. 10 kr., in pa častita Ljubljanska hranilnica, ki mu je darovala 100 gold. Čast, komur čast! Za take znamenite milodare naj govori pred vsem svetom javna zahvala. Ne moremo si pa kaj, da ne bi „Narodne šole“ toplo priporočili vsem onim, ki jim je Bog dal sredstva, da morejo take naprave zdatno podpirati, pa tudi onim, ki imajo sploh usmiljenje do ubožne šolske mladine, ker s tem lahko veliko pripomorejo k pospeševanju poduka in omike med našim narodom. — Tudi bi bilo želeti, da bi gg. gostilničarji po mestih in deželi, ki se svojega rodoljubja in narodnosti ne sramujejo, izpostaviti dovolili v svojih gostilničnih prostorih na primernem kraju „nabiralne skrinjice“ (Sammelbüchsen), katere društvo „narodne šole“ vsakemu rado pošlje, ki se za to oglasi. Dostavili bi le še nasvêt, naj bi se pri osnovi novih takih skrinjic napravil na zunanji strani napis: „Milodari za ubožno slovensko šolsko mladino“, ali pa naj bi se posebej na-

pravili taki napisi na papir, vložili se v okvir in pod steklo, ter obesili se nad nabiralno skrinjico. Marsikak sold bi morebiti cepnil v take nastave. Pregovor pravi: „kdor prosi, slobodno nosi“, in mi menimo, da bi mnogo taci skrinjice po vsej deželi dalo precej prihodkov dobri in koristni stvari, „narodni šoli“ namreč.

Želeti bi bilo dalje, da se tudi pri oporokah (testamentih) ta in uni tega društva s kakim doneskom spomni.

Sploh menimo, da je letošnje zborovanje omenjenih treh društev na deležnike naredilo vtis, na vsako stran koristen in prijeten, ki jim ostane v milem spominu. Stavili bi sto na eno, da marsikak učitelj bi bil prišel še blizo, ko bi se bil nadjal tako mikavnega izida.

Po skončanem zborovanju so se družbeniki združili v Virantovi gostilni k skupnemu obedu, kjer je vladalo med vsemi tako iskreno in srčno prijateljstvo, da je moralo vsacega v dno duše veseliti, kdor je videl prijazno družbo. Po obedu, med katerem je bil dospel iz slovenskega Štajarskega od prijateljske roke po telefrafu pozdrav, šli so se še zbrani tovariši s preč. gosp. proštom dr. Jarcem skupno fotografirat. Ta slika bo gotovo vsakemu izmed nazočih ostala drag spominek na koristno in prijetno dovršeni dan.

In k sklepu rečemo: Bog daj, da bi k letu osorej o zborovanju omenjenih treh društev videli v Ljubljani zedinjene zopet vse letošnje sodeležnike, in poleg njih še mnogo mnogo družih sobratov. Naj tako bo!

—k.

Zabavno berilo.

Obrazi iz življenja.

III.

Odgoja po módi.

(Dalje.)

Ali še ni dosti nesreče in sramote na Gosarjevi hiši? Kaj pomeni to, da Fredi v meščanski obleki nekega večera pozno plane v sobo gospé Gosarjeve? Ves plah, prepaden je in prva beseda: „Mati, denarja! Sicer sem pogubljen.“ Gospej Gosarjevi stopijo oči skoro iz jamic. „Kaj si storil, Fredi!“ „Brž je povedano. Za mano so, sledé me!“ — „Kaj blodiš? Kdo je za tabo? kdo te sledí?“ — „Policija, vsi, vsi. Le denarja, veliko denarja, da morem na morje. Če me zasačijo, mi je dolga ječa gotova.“

Gospej Gosarjevi stopi mrzel pot na čelo, sapa jej zastaja. „I, kaj se ti je zgodilo, moj sin?“ — „Igrali smo. Jaz sem zgubil veliko, več, kakor sem imel. Prosim prijatelja, naj mi posodi par stotakov. Tega ni hotel. V nagli jezi potegnem sabljo in ga prederem. To je vse.“

Gospá Gosarjeva se zgrudi na tla. Fredi jo vzdigne in jej upije na uho: „Denarja, denarja! Čuješ, mati? Ali naj tvojega sina zgrabijo in zapró v ječo? Ali boš prestala to sramoto?“

Gospá se probudí. „Proč, proč! Dosti nesreče je že! Jaz nimam denarja.“ — „Nimaš denarja? Tudi za tvojega Freda ne?“ — „Idi k očetu“, diha nesrečna mati, „jaz nimam nič več.“ — „Tedaj naj me primejo!“ „Oh, preveč, preveč je tega“, puhti iz vihtečih prs in gospá Gosarjeva zopet v omedlevico pade.

Fredi se divjih in strašnih očí ozré po sobi. Naglo šine proti vratam očetove sobe. Zaklenjena so. „Kdo je?“ se čuje Gosarjev glas. „Jaz, tvoj sin Fredi.“ — „Jaz nimam nobenega sina več.“

*